

Zsákutcába zárva, csapdában vergődve

Mindig van okunk arra, hogy a magyar gazdaság helyzetével és kilátásaival foglalkozzunk. Napjainkban ennek az elemzésnek különös aktualitást kölcsönöz a jóváhagyott 2026-os költségvetés és az annak alapjául szolgáló makrogazdasági pálya.

Ismerjük a magyar gazdaság 2024 évi eredményeit, 2025 első öt hónapjának teljesítményét és a sok bizonytalanság ellenére is rendelkezünk elég információval ahhoz, hogy megbecsüljük gazdaságunk jövő évben várható teljesítményét, helyzetét.

Az ismert múltbeli adatok és a becslhető prognózisok alapján megállapíthatjuk, hogy a magyar gazdaság tényleges teljesítménye és várható eredményei messze elmaradnak a kormányzati tervektől, várakozásoktól és prognózisoktól. A tervezettnél és vártnál kisebb gazdasági teljesítmény, magasabb infláció, nagyobb államháztartási hiány és adósságállomány, csökkenő beruházások és stagnáló fogyasztás, végső felhasználás, romló külkereskedelmi és folyó fizetési mérleg, az EU-transzferek tartós elmaradása, egy részük végső elvesztése, a Trump-adminisztrációtól várt kedvező gazdasági lehetőségek helyett a kiszámíthatatlan amerikai vámháború terhei jellemzik és határozzák meg a magyar gazdaság elmúlt két évének teljesítményét és jövő évre várható helyzetét. Összefoglalva és némileg leegyszerűsítve azt állapíthatjuk

meg, hogy a magyar gazdaság most már tartósan a stagfláció állapotában van és belátható időn belül nincs esély arra, hogy ebből a leszakadáshoz, tartós lemaradáshoz vezető állapotból kitörjön és fenntartható, egyensúlyozzó növekedési pályára álljon.

Elemzésemben azt próbálom bizonyítani, hogy ezt az állapotot nem elháríthatatlan külső sokkok, nem az ukrajnai háború, nem a brüsszeli háborúpárti politika és szankciós infláció, a magyar kormányt sújtó igazságtalan, diszkriminációs politika, hanem alapvetően a magyar kormány tartósan elhibázott gazdaságpolitikája okozza. A hangzatos, de üres kormányzati lózungoknak se alapjuk, se értelmük nincs. Nem lehet „békeköltségvetést” vagy „háborúellenes költségvetést” készíteni, nem lehet durván EU-ellenes politikával megszerezni az elmaradó, blokkolt EU-transzfereket, azokat nem lehet pótolni „keleti nyitással”, autokratikus, diktatórikus rezsimekkel való elvtelen „barátkozással”.

Mindezekon túl megpróbálom bemutatni, hogy az elhibázott gazdaságpolitika miatt nemcsak rövid távon kell súlyos veszteségeket elszenvetnünk, hanem a zsákutcába vezető gazdaságpolitika tartósan bezárja a magyar gazdaságot a közepes fejlettség csapdájába, feléli, elzárja a jövőt, megsemmisíti a kitörés esélyeit, leszakadásra, lemaradásra ítéli az országot.

Hat olyan végzetes stratégiai, gazdaságpolitikai hibát tudok azonosítani és bemutatni, amelyek együttes hatása hozta az elmúlt tizenöt évben a magyar gazdaságot ebbe a kilátástalannak tűnő helyzetbe.

1. Magas nyomású gazdaságpolitika

Ez a gyakorlatban keresetvezérelt, növekedést erőltető gazdaságpolitika. A kormány a fizetőképes keresletet mesterséges állami beavatkozással próbálja tartósan növelni és magas szinten tartani. Az állam minden jövedelemkibocsátási ágon – az államháztartás költekezésével, hiányának növelésével, a termelékenységűtől elszakított béremeléssel, olcsó, megalapozatlan, sokszor veszteséges hitelkínálatot biztosító monetáris politikával – lényegében fedezet nélkül növeli a piaci keresletet. Ez klasszikus extenzív gazdaságpolitika, amely új termelési tényezők bevonására épít és nem a termelékenység, versenyképesség javításával akar tartós gazdasági növekedést elérni.

Miután a magyar gazdaságban nincsenek versenyképes szabad kapacitások, újonnan bevonható termelési tényezők – szabad munkaerő, nyersanyagok, energiahordozók, tőke, technikai, technológiai innovációk – a megnövelt kereslet növekvő importtal, romló külkereskedelmi és fizetési mérleggel, növekvő államháztartási hiánnyal és államadóssággal, tartósan magas inflációs nyomással, a termelés és szolgáltatások permanensen növekvő költségeivel jár együtt. Más megközelítésben a magas nyomású gazdaságpolitika mesterségesen fenntartott prociklikus gazdaságpolitika, amely éppen ellentéte a fenn-

tartható növekedést és fejlesztést megalapozó anticiklikus gazdaságpolitikának. Ha a kormány a gazdaság konjunkturális szakaszában is erőlteti a növekedést, recessziós, depressziós szakaszban nem marad erőforrása a visszaesés tompítására, kiszolgáltatottá válik – ezért „letolt gatyával állunk a csalánosban.”

2. Munkaalapú gazdaság

Azon túl, hogy abszolút értelmetlen és felesleges ezt a hangzatos jelzőt a gazdaságpolitikára aggatni, hiszen minden gazdaság és társadalom értelemszerűen munkán alapul, az Orbán-rezsim értelmezésében ez a fogalom a termelés és szolgáltatás, az effektív új termékeket előállító szektorok és a szolgáltatást nyújtó tercier ágazatok mesterséges szembeállítását jelenti. Ez a felfogás azt hirdeti, hogy csak az ipar, az építőipar, a mezőgazdaság és az élelmiszeripar – mostanában már a gyógyszeripar is – hoz létre effektív új értéket, a szolgáltatások – talán a családhoz és klientúrához közel álló idegenforgalom, turizmus és vendéglátás kivételével – inkább fogyasztja, pazarolja a rendelkezésre álló erőforrásokat. Ez a felfogás háttérbe szorítja a humán befektetéseket, az oktatást, képzést, egészségügyet, kutatás-fejlesztést, innovációt, a hatékonyságot és versenyképességet növelő személyi és ipari szolgáltatásokat, a logisztikát, kereskedelmet, pénzügyi szolgáltatásokat, informatikát, azokat elhanyagolja, sőt sokszor diszkriminatív terhekkel, ágazati különadókkal is sújtja. Ennek az a következménye, hogy a fejlett gazdaságokra jellemző 80-20 százalékos szolgáltatás-termelés arány nálunk ma is kéthar-

mad-egyharmad, ami a leszakadás látványos bizonyítéka.

Ez az ostoba értékrend vezet többek között az oktatás lezüllesztéséhez, versenyképes tudást adó képzés helyett csak betanított, robotmunkára alkalmas fiatalok sokaságának kibocsátásához és a legtehetségesebb fiatalok tömeges kivándorlásához. Ráadásul a preferált és agyontámogatott ipari tevékenység többsége – pl. gépkocsi-összeszerelés, akkumulátorgyártás, gumiabroncs-gyártás – csekély hozzáadott értéket állít elő, betanított munkára épül, importigényes, konjunktúra-érzékeny és elpazarolja a szűkös természeti erőforrásainkat is.

3. Patrióta gazdaságpolitika

Ez a nemzeti szuverenitás és gazdasági önrendelkezés álarcába bújtatott nacionalista gazdaságpolitika kettős diszkriminációt és protekcionizmust valósít meg. Egyrészt diszkriminálja a gazdaság külföldi szereplőit a magyar gazdasági aktorokkal szemben, másrészt diszkriminálja a hazai gazdasági szereplőket is a hatalommal lojális, azzal összefonódó szereplők javára és a függetlenek terhére. A kettős diszkrimináció és protekcionizmus mesterséges állami beavatkozással korlátozza és torzítja a piaci versenyt. Nem a gazdasági teljesítmény mennyisége, minősége és eredménye, hanem a politikai hatalomhoz fűződő kapcsolat dönti el az elérhető eredményt, teremti meg az érvényesülés esélyét.

A „patrióta gazdaságpolitika” valójában lehetővé teszi a hatalom szereplőinek gazdagodását, gyarapodását, létrehozza a rezsimet kiszolgáló, azzal összefonódó gazdasági kliktúra hálózatát, törvényesíti a kor-

rupciót, szabad rablást. A verseny korlátozása és eltorzítása leszűkíti, gyakran lehetetlenné teszi a hatékonyságot és versenyképességet növelő, a gazdaság fejlesztését szolgáló innovációk megvalósítását, hozzájárul a tartós lemaradásunkhoz.

4. Gazdasági semlegesség

Globális világgazdasági verseny és munkamegosztás körülményei között, az EU tagjaként, mélyen integrálódva a nemzetközi, elsősorban az európai munkamegosztásba, kicsi, nyitott és erőforráshiánnyal küzdő gazdaságként Magyarország számára a gazdasági semlegesség brutális tévedés, zsákutca, hatalmas veszteségek forrása. Az az ostoba és nagyképű felfogás, amely azt hirdeti, hogy ami jó nekünk, azt átveszük, bárhol is származik, ám ami tőlünk is hozzájárulást, együttműködést, netán anyagi áldozatot kíván, azt elutasítjuk – lehetetlenné teszi a normális és eredményes nemzetközi együttműködést, elérhetetlenné teszi annak előnyeit, súlyos veszteségeket okoz.

Az úgynevezett konnektivitás, a keleti nyitás politikája, a „Hungary it's first”, az ostoba EU-ellenesség, a kihívó „brüsszelezés” és ennek ellensúlyozására a despotikus, diktatórikus rezsimekhez való törleszkedés, kiszolgáltatottság, pótolhatatlan veszteségekkel jár.

Súlyosbítja a rezsím bűneit, hogy a gigantikus EU-transzferek nagy részét – csatlakozásunk óta, azaz már 21 éve, évente a GDP 4-5 százalékát! – pazarló, felesleges, nehezen fenntartható presztízsberuházásokra fordította, azok arcátlan túlárazásával pedig jelentős részét egyszerűen ellopta.

5. Unortodox módszerek alkalmazása

Lehetnek olyan átmeneti időszakok – elsősorban elháríthatatlan külső gazdasági sokkok, pl. világjárvány vagy pénzügyi, hitelkrízis esetén – amikor átmenetileg szükséges és megengedett nem szokványos gazdasági módszerek alkalmazása. Ilyenkor – hangsúlyozom, hogy csak átmenetileg! – el lehet tekinteni pl. egyensúlyi követelményektől, lehet állami beavatkozással keresletet teremteni, támogatásokat, olcsó hiteleket nyújtani, az állampolgárok napi gondjait célzott támogatásokkal enyhíteni. (Ez persze nem egyenlő a feltételek nélkül szétszórt „helikopterpénzzel”!) Ez az átmeneti időszak azonban nem jogosít fel egyetlen kormányt sem arra, hogy „kidobja a közgazdasági tankönyveket”, tartósan és rendszerszerűen negligálja a közgazdasági törvényszerűségeket, voluntarista gazdaságpolitikát folytasson. Egyrészt ez a magatartás elsősorban az elhibázott, sokszor bűnös magatartás elkendőzésére szolgál, másrészt megpróbál felmentést adni az elhibázott gazdaságpolitika felelősége alól. A közgazdaság alap-törvényeit nem lehet büntetlenül megsérteni. Az igazság pillanata gyorsan eljön és látványosan felszínre tör: többek között eladósodásban, magas inflációban, tartós leszakadásban, terjedő szegénységben, szélsőséges jövedelmi és vagyoni viszonyok kialakulásában, társadalmi elégedetlenség formájában.

6. Rendszerszintű korrupció

Az előző öt pontban bemutatott gazdaságpolitikai gyakorlat vezet el a tömeges, egész gazdaságot, társadalmat behálózó, átszövő korrupcióhoz.

Így válik a korrupció a rendszer „lényegévé”, meghatározó elemévé. Ebben az összefüggésben a korrupció nem csupán büntetendő gazdasági cselekmény, elfogadhatatlan morális hiba, hanem a gazdaság egészséges alapjainak felszámolása, a fejlődést, gazdasági növekedést kizáró, azt lehetetlenné tevő gyakorlat. Lényegében ez az általános korrupció biztosítja a hatalom fenntartását és megőrzését, a harácsoltságon büntetlen élvezetét, a klientúra kiszolgálását a rezsimek vezetői és haszonélvezői számára.

Az elemzés alapján levonható következtetéseket megpróbálom összegezni.

1. Az elhibázott gazdaságpolitika a magyar gazdaságot zsákutcába vezette, csapdába zárta, amiből kitörni csak hosszú távon, nehéz munkával és áldozatok árán lehet. Ez azt jelenti, hogy jelenlegi helyzetünk több évtizedre előre meghatározza feladatainkat és esélyeinket.

2. A gyökeres változtatáshoz nem elég egy-egy területen módosítani a magyar gazdaságpolitikát, hanem az előzőekben bemutatott valamennyi területen összehangoltan kell a változást végrehajtani. Ezzel nem becsülöm le egy-egy aktuális gazdasági probléma sikeres megoldását, csak azt hangsúlyozom, hogy ez nem elég ahhoz, hogy kitörjünk a csapdából.

3. Nyilvánvaló, hogy a magyar gazdaságpolitikában és gazdasági helyzetünkben gyökeres változást elérni csak a jelenlegi hatalom leváltásával lehet. 2026 tehát nemcsak egy évre, hanem hosszú távra fogja meghatározni hazánk jövőjét. Az is nyilvánvaló, hogy a jelenlegi rezsimek jövőre nemcsak a politikai hatalom

megtartásáért küzd, hanem saját személyi szabadságát, a harácsoló vagyon megőrzését, a büntető felelőségre vonás elkerülését akarja elérni, ehhez pedig minden eszközt igénybe fog venni.

4. Bárki kerüljön is a kormány-rúdhhoz egy kormány- (reméljük rendszer-) váltás esetén, nem ígérhet felelősen gyors változást, kilábalást, gondjaink csodával határos megoldását. Ezzel minden politikai erőnek, szereplőnek és az egész társadalomnak tisztában kell lennie. Könnyű álmok ígérete több kárt okoz, mint amennyi optimizmust ad és cselekvésre ösztönöz.

Bevallom, számomra a legnagyobb és legnyugtalanítóbb kérdés nem szakmai, gazdasági jellegű, hanem a magyar társadalom tűrőképességének, kitartásának megítélése. Eddigi hosszú pályafutásom személyes tapasztalatai azt bizonyították, hogy még a legjobb, legnemesebb célok megvalósításához és a vele járó erőfeszítésekhez sem lehet a magyar társadalom többségének támogatását elnyerni. Tudom, hogy ez pesszimista végszó – csak remélni tudom, hogy tévedni fogok...

Budapest, 2025 június 18.

Szerzőink könyvei

